

Een kleischot wijst de weg naar herstel van het Wisselse veen

Veldonderzoek levert soms onverwachte resultaten op die een geheel nieuw licht werpen op herstelkansen van waardevolle natuur. Een voorbeeld hiervan is het veldonderzoek in het Wisselse veen, eigendom van de Stichting het Geldersch Landschap & Kasteelen. Hier bevond zich tot het einde van de 19de eeuw aan de oostelijke voet van de Veluwe stuwwal een uitgestrekt veengebied dat in de 20ste eeuw grotendeels is afgegraven en drooggelegd. Gelukkig is een klein restant behouden. Hier groeien nog steeds blauwe knoop (*Succisa pratensis*), moeras-kartelblad (*Pedicularis palustris*) en waterdrieblad (*Menyanthes trifoliata*). Helaas wordt het veenmos (*Sphagnum* spp.) vanuit de randen verdrongen door haarmos (*Polytrichum* spp.): een teken van verdroging. Diverse modelonderzoeken wezen uit dat grootschalige vernatting nodig is om het laatste veenrestant te redden. Als voorbereiding op een PAS-inrichtingsplan zijn in samenwerking met Remco van Ek

Kleischot in landgoed Oud Groevenbeek (foto: Karel Hanhart)

(Witteveen+Bos) ca. 40 bodemboringen uitgevoerd. Daarbij bleek de grondwaterstand van oost naar west over een afstand van vijf meter maar liefst een volle meter te stijgen. Deze abrupte stijging is alleen te verklaren met een ondergronds kleischot. Deze kleischotten zijn tijdens de opstuwing van de Veluwe stuwwal gevormd door schuinstelling van zandlagen met ingesloten kleilaagjes.

zwak-zure kwelwater dat vanuit de Veluwe oostwaarts naar de lager-gelegen IJsselvallei stroomt, wordt door de kleischotten hoog opgestuwd. Door de ontdekking van het kleischot kon het natuurgebied met een onzichtbare lijn in twee delen worden gesplitst: het 'hoge grondwatercompartiment' waar kwelwater jaarrond in laagten uit de bodem sijpelt en het 'lage grondwatercompartiment' waar het grondwater een meter onder maaiveld staat. De strategie voor hydrologisch herstel van het veen was hiermee ook duidelijk: dempen van alle ontwaterende sloten in het hoge compartiment. Hierdoor wordt de verdroging van het Landje van Jonker gestopt en kan het veenmos zich zelfs weer uitbreiden over de rest van het hoge compartiment.

Ir. Karel Hanhart, Eelerwoude
k.hanhart@eelerwoude.nl

NETWERK

Regelink

Ecologie & Landschap

Vleermuisonderzoek in structuurrijke bossen aanvullen met mistnetten

In bossen kan detector-onderzoek een redelijke tot goede indruk geven van de aanwezige vleermuissoorten en functies (foerageergebied, vliegroutes en verblijfplaatsen). Toch kent dit onderzoek ook zijn beperkingen. Vooral in oude, structuurrijke bossen zijn bossoorten als franjestaart (*Myotis nattereri*) en gewone grootoor (*Plecotus auritus*) te verwachten, maar over de daadwerkelijke aanwezigheid geeft detector-onderzoek vaak een te beperkte indruk. Ook is aan de hand van geluid soortenonderscheid niet altijd mogelijk. Denk bijvoorbeeld aan de baardvleermuis (*Myotis mystacinus*) en Brandts vleermuis (*Myotis brandtii*). In deze gevallen is aanvullend onderzoek met mistnetten aan te bevelen. Hiermee is ook informatie te krijgen over zogende vrouwtjes, jonge dieren en sexueel actieve dieren, wat erop kan wijzen dat er kraam- of paarverblijfplaatsen aanwezig zijn. De afgelopen jaren hebben we in een aantal bossen onderzoek gedaan met mistnetten. Voor de provincie Groningen is in 2015 onderzoek gedaan naar het voorkomen van

Vleermuizen vangen met mistnetten (foto: Ferry Streng)

de Brandt's vleermuis, baardvleermuis, gewone grootoorvleermuis en franjestaart. De provincie wilde van deze soorten weten waar ze voorkwamen, omdat zij daar beleid op moest schrijven voor de Wet natuurbescherming. Op basis van een potentie-inschatting is op vijftien locaties in Groningen

één nacht vleermuizen gevangen met mistnetten. Op meerdere plekken werden Brandt's vleermuizen en baardvleermuizen gevangen en op één locatie ook franjestaart. Deze soorten tellen zodoende nadrukkelijker mee in het beleid.

Vergelijkbare onderzoeken op onder andere de Stippelberg, in het Ulvenhoutse Voorbos en het Haagse Bos leverden ook positieve resultaten op. Op de Stippelberg bijvoorbeeld werd in acht rondten met de detector tweemaal een franjestaart gehoord, terwijl tijdens het vangen twee individuen zijn gevangen: een zogend vrouwtje en een juveniel. Deze soort plant zich dus zeker voort in het bosgebied. Juist de combinatie van beide technieken helpt om meer te kunnen zeggen over het belang van structuurrijke bossen voor vleermuizen.

Thijs Molenaar en **Peter Twisk**
Regelink Ecologie & Landschap
thijs.molenaar@regelink.net
peter.twisk@regelink.net